

Den svenske modellen faller sammen

Av: Johan Lindholm, leder i Byggettan, svenske Byggnads' største fagforening

Regjeringen kan ikke lenger stå passiv foran den svenske arbeidsmarkedsmodellens sammenbrudd. Alt faller sammen når arbeidsmarkedets parter ikke lenger får vedta sammen – nå er det i stedet domstoler som bestemmer. EUs domstol, eller som nå, når det er Arbetsdomstolen som kommer til å få avgjøre om vi som fagforening har rett til å gå til konflikt.

I og med at konfliktrisikoen øker, øker også arbeidsgivernes kostnader. Da blir det vanskeligere å kombinere arbeidsfred, vekst og høy sysselsetting. Den utviklingen leder til at arbeidsmarkedets partet gjøres svakere og den svenske modellen faller sammen. Regjering og riksdag har hatt øynene lukket for lenge, de kan ikke lenger fortsette å være passive tilskuere til den svenske modellens sammenbrudd. Den svenske arbeidsmarkedsmodellen befinner seg i endring. Den faglige tryggheten som har vokst frem gjennom hundre år er på vei til å forandres. For de faglige organisasjonene er de drastisk fallende medlemstallene kanskje det alvorligste. Sverige er på vei til å tilpasse seg utviklingen i øvrige vesteuropeiske land. Selv om vi fortsatt ligger på et svært høyt nivå, med mange organiserte sammenlignet med andre EU-land.

En annen alvorlig trussel mot fagbevegelsen er EU-rettens økte innflytelse. Ønsket om fri bevegelighet, tydeligst illustrert ved de kjente Laval- og Rüffertdommene, kommer i konflikt med hvordan den svenske arbeidsmarkedsmodellen har håndtert spørsmålet om å hindre sosial dumping og lønnsnedslag.

Den nærmest unike måten

med å gi fagforeningene myndighetslignende funksjoner viste seg å ikke holde mål i EU-domstolen. Både svensk lovgivning og svenske tariffavtaler har nå blitt tvunget til å endres.

Dette har gjort oss i svensk fagbevegelse dypt urolige. Vi vil naturligvis verne samarbeidet mellom fagbevegelse og arbeidsgivere. Vi vil hindre at arbeidskraft med lavere lønninger og dårligere sosial sikkerhet ikke får de samme vilkårene og forutsetningene som de øvrige på det svenske arbeidsmarkedet. EU-dommene har betydd mindre delaktighet og arbeidsplassdemokrati, noe som er en faglig tilbakegang på cirka 50 år. Et godt eksempel er regjeringens forslag om Laval. Her kommer opprinnelseslandsprinsippet inn bakveien, enda EU-parlamentet forkastet dette prinsippet i tjenestedirektivdebatten. I praksis forlater den svenske regjeringen prinsippet om at svenske tariffavtaler skal gjelde ved svenske arbeidsplasser.

Hvorfor utformes ikke en nasjonal lovgivning som gjør det mulig å kreve svenske tariffavtaler uten å komme i konflikt med EU-retten?

Vi ser daglige eksempler på hvordan utenlandske bedrifter



konkurrerer med lavere lønninger og farlig arbeidsmiljø. EU-domstolens avgjørelse i Lavalsaken bidrar ytterligere til et system som sorterer mennesker etter opprinnelse, og der lønnstakere skal konkurrere om jobbene med lavere lønninger.

Vi vil ha gode vilkår for alle som jobber i Sverige, uansett om de kommer fra Tallinn eller Stockholm. Vi vil også ha gode vilkår for seriøse bedrifter, slik at de ikke utkonkurreres av useriøse. Våre faglige rettigheter skal være andres muligheter!

Det er selvsagt at mennesker skal kunne bevege seg fritt og arbeide hvor de vil i EU. Et felles arbeidsmarked i Europa er viktig, men det kan ikke utnyttes for å presse lønningene nedover eller true retten til å inngå tariffavtale. Det er skremmende at regjeringen ikke tar avstand fra en utvikling der lønnstakere stilles opp mot lønnstakere, og der seriøse

bedrifter utkonkurreres. Den utviklingen er farlig og skaper usunn konkurranse, økonomisk kriminalitet og dårlige produkter.

Jobbkrisen i Europa har vist at konsekvensene av Lavaldommen, som jeg lenge har advart mot, nå realiseres. Når arbeidsledigheten stiger blir klimaet på arbeidsmarkedet hardere. Det er en uakseptabel utvikling. Jeg vil ha et rettferdig Europa der bedriftene konkurrerer med kompetanse og produktivitet, ikke med lave lønninger og dårlige arbeidsvilkår.

Jeg står opp for et åpent Sverige, og et åpent Europa. Men den frie bevegeligheten må bygge på rettferdighet. Regjeringens passivitet og uvilje til å løfte lønnstakerspørsmål tyder på at de vil bruke EU for å rasere den svenske arbeidsmarkedsmodellen.

Ny høring på vei

Nærings- og handelsdepartementet melder at det jobbes med en høring om EUs nye vikarbyrådirektiv. Direktivet kan tvinge Norge til å fjerne bestemmelser i lov- og avtaleverk som inneholder restriksjoner på bruk av vikarer og innleid arbeidskraft.

I 2008 vedtok EU et nytt direktiv om vikarbyråer, som flere frykter kan svekke viktige bestemmelser i arbeidsmiljøloven og tariffavtaler. Direktivet fastslår at vikarer skal ha samme lønns- og arbeidsvilkår som fast ansatte i innleiebedriften. Dette er positivt, men det har

sin pris. Direktivet sier nemlig også at det ikke vil være mulig å legge restriksjoner på bruk av vikarer. Dagens lov- og avtaleverk har mange gode formuleringer som sikrer kontroll med bruken av innleid arbeidskraft. Mange vil nok mene at disse formuleringene burde vært

ytterligere styrket, men med vikarbyrådirektivet implementert vil dette neppe være mulig.

Medlemslandene i EU/EØS har tiden fram til 5 desember 2011 til å implementere direktivet i norsk lov. Siden Norge står

utenfor EU har vi en legitim rett til å benytte reservasjonsretten i EØS, dersom direktivet viser seg å skade norsk arbeidsliv og fagbevegelse.

EU dikterer pensjoner



En ny sak for EU-domstolen kan i følge Dagbladet Arbejderen føre til privatisering av de kollektive tjenstepensjonene i Tyskland. En annen sak kan føre til at EU tvinger Tsjekkia til å innføre tjenstepensjoner.

EU-kommisjonen har gått til sak mot den tyske stat for at de ikke har sendt pensjonsordningene til de offentlig ansatte ut på anbud. Kommisjonen mener

dette er i strid med EUs anbudsdirektiv. Saken mot Tyskland er ikke den eneste. Også Tsjekkia får smake kommisjonens og EU-domstolens pensjonspisk, i en sak om at de ikke markedsretter sine pensjonsordninger i tilstrekkelig grad.

Tsjekkia ble nylig dømt for ikke å ha gjennomført EUs tjenstepensjonsdirektiv. Landet har forbud mot at private selskaper inngår ordninger som kun omfatter folk i arbeid, og

den tsjekkiske regjeringen har anført at dersom de skal gjennomføre direktivet vil landet tvinges til å la private selskaper tilby pensjonsordninger. Dette avviste domstolen som grunn, siden Tsjekkia ikke var anklaget for å bryte reglene om det indre markedet, men kun for å ikke har innført direktivet om yrkesrelaterte pensjonsordninger.

Domstolen mente at det i denne saken ikke var et gyldig argument å hevde at reglene

for det indre marked vil tvinge landet til å innføre tjenstepensjoner. Dersom EU-domstolen bruker den samme skylappmetodikken i saken om de tyske pensjonene, vil den i følge Dagbladet Arbejderen også underkjenne den tyske, danske og svenske forklaringen om at tjenstepensjonene er en sak mellom partene i arbeidslivet. For det er ikke det denne saken dreier seg om, ifølge EU-kommisjonen. Det dreier seg om EUs anbudsregler.

Kaosprosjektet EU

Denne situasjonsrapporten fra dagens EU viser et kaosprosjekt som det norske folk i dag bør takke Nei til EU og nei-siden i Norge for at vi slapp unna både i 1972 og i 1994. Nå bør snart ideen om norsk medlemskap begraves for godt, skriver Nei til EUs leder Heming Olaussen.

Euro i krise

Ideen om en felles valuta for veldig ulike økonomier viser seg å være akkurat så feil som nei-siden sa før den ble innført. Euroen var en solskinnshistorie – så lenge de økonomiske konjunkturer pekte opp. Men en valutas holdbarhet testes i nedgangstider. Nå er Hellas hardt ute å kjøre, Portugal og Spania har store vansker, Italia har store underliggende problemer, og Belgia og Irland har store vansker. Til og med Tyskland kan stå for tur, mens Frankrike ikke klarer 3 % - kravet til budsjettunderskuddet. Mange uavhengige og seriøse analytikere stiller nå spørsmål ved om eurosamarbeidet kan overleve den økonomiske krisa. De kriseramma enkeltstatene hindres i å gjøre det som kunne virket, nemlig devaluering og høyere rente. I stedet tvinges de av EUs markedsliberale doktriner til å kutte i offentlig sektor, redusere lønninger og pensjoner, privatisere – altså gjøre

mer av det som i sin tid førte til krisen: slippe markedskreftene fri og la vanlige folk betale regningene. Aldri har noe EU-land blitt utsatt for en så ydmykende, detaljert og overstyrende «redningsplan» som den EU nå har pålagt grekerne.

Økt arbeidsledighet

Med en arbeidsledighet på ca. ti prosent i eurosonen, ørlite mindre enn i hele EU, med 18,8 % ledighet i Spania og en skyhøy ungdomsledighet i en rekke andre land, er det paradoksalt at EU tvinger fram økt ledighet som svar på krisa. Motsatt av det Norge gjorde for et år siden – med hard satsing på offentlig sektor og offentlige arbeidsoppdrag – vil EUs oppskrift skape økt arbeidsledighet og mer fattigdom. EU går mot det amerikanske arbeidsmarkedet, der du kan være fattig sjøl med 2-3 jobber fordi lønningene blir så ekstremt lave for vanlige arbeidsfolk. De rike stikker av gårde med bonuser og opsjoner,

og klasseskillene øker. Som en gresk fagforeningsmann sa det til nyhetsbyrået Reuters: «Vi ønsker ikke høye lønninger, bare nok til å leve anstendig. Vi vil ikke reduseres til tiggere».

Sosial uro og regjeringskriser

EUs oppskrift møtes med streiker og demonstrasjoner. I Hellas og i hele Europa. Arbeidsfolk opplever det som blodig urettferdig at det er de som skal betale for bankledernes elleville spekulasjoner, samtidig som de peker på at inndratt kjøpekraft hos offentlig ansatte gir utslag på lavere aktivitet også i privat sektor. Spiralen går nedover. Hoder kan komme til å rulle. I Danmark er det dystre spådommer både om økonomien og om statsminister Løkke Rasmussens framtid. Flere kan komme til å sitte svært utrygt i stolene sine.

Lisboatraktat til besvær

Som om det ikke skulle være nok

med det kaoset som har avtegnet seg etter at Lisboatraktaten ble realisert: nå holder EU seg med en utpekt president (Van Rompoy), en utenriksminister (Baronesse Ashton), en EU-kommisjonspresident (Barosso) og et formannskapsland (p.t. Spania med statsminister Zapatero). Kaoset har allerede ført til at president Obama har avlyst sitt besøk til EU-toppmøtet i mars. EU vil kanskje finne ut av rangordningsproblemen sine. Verre blir det når det går opp for noen og en hver hvor mye makt som nå er sentralisert til de største EU-landene, og til EU-domstolen. Kaosprosjektet EU vil leve videre i lang tid framover. Uten Norge. Heldigvis.

Innlegget er en noe forkortet utgave av et innlegg som var på trykk i Klassekampen 11. februar 2010



Skepsis til økt bruk av innleie

Det er ikke bare i Norge at arbeidslivet hjemsøkes av stadig mer bruk av innleie. I Sverige øker nå kritikken mot bruk av innleid arbeidskraft, melder

FriFagbevegelse. Svensk LO frykter at innleie på sikt vil true de svenske lovbestemmelsene om oppsigelsesvern og andre faglige rettigheter.

Allerede i 1994 åpnet Sverige for bruk av bemanningselskaper. Bransjen har stor gjennomstrømming, noe som blant annet fører til at bedrifter raskt

kan endre bemanningen i takt med økonomiske oppgangs- eller nedgangstider.

Formannskapet i Levanger med uttalelse mot postdirektivet



I begynnelsen av februar var EUs tredje postdirektiv oppe til diskusjon i formannskapet i Levanger. Bakgrunnen var en interpellasjon fra en kommunestyrerepresentant, og formannskapet vedtok

å anmode regjeringen om å benytte sin reservasjonsrett når det gjelder innføringen av EU's postdirektiv.

Formannskapsvedtaket føyer seg til den lange rekken av

ordførere som allerede har signert et opprop mot direktivet. Hele 151 av landets ordførere har skrevet under oppropet, og omfatter ordførere fra både SV, Senterpartiet, Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre, KrF og FrP.

Hva skjer:

På Nei til EUs hjemmesider <http://www.neitileu.no/> hva_sker finner du oppdatert informasjon om kommende arrangementer i hele landet.

Faglig nyhetsbrev

E-post: hilde.nylen@neitileu.no
Telefon: 22 17 90 36

Nei til EU
Storgata 32
N-0184 Oslo

E-post: neitileu@neitileu.no
På nett: www.neitileu.no/faglig